



Konstytucja Republiki Finlandii

Suomen perustuslaki

Konstytucja Republiki Finlandii z dnia 11 czerwca 1999 r.

Tłumaczenie: Joachim Osiński

Podstawę przekładu stanowił tekst Konstytucji w języku szwedzkim (drugim języku urzędowym Finlandii) *Finlands grundlag given i Helsingfors den 11 juni 1999* ogłoszony w urzędowym organie publikacyjnym Finlandii „Finlands Författningssamling” z 17 czerwca 1999 r., nr 731, s. 1633–1654. Niniejszy tekst uwzględnia dwie ustawy zmieniające konstytucję w 2007 r.: ustawę nr 596 z 25 maja oraz ustawę nr 802 z 24 sierpnia. Tekst ujednolicony oraz teksty zmian zamieszczone są na stronie internetowej <www.finlex.fi>.

Ostatnia zmiana z dnia 24 sierpnia 2007 r.

Spis treści

Rozdział 1. Podstawy ustroju państwa	251
Rozdział 2. Podstawowe prawa i wolności	251
Rozdział 3. Eduskunta i deputowani	254
Rozdział 4. Funkcjonowanie Eduskunty	255
Rozdział 5. Prezydent Republiki i Rada Państwa	259
Rozdział 6. Ustawodawstwo	262
Rozdział 7. Finanse publiczne	263
Rozdział 8. Stosunki międzynarodowe	265
Rozdział 9. Wymiar sprawiedliwości	266
Rozdział 10. Kontrola praworządności	267
Rozdział 11. Administracja i samorząd	269
Rozdział 12. Obrona narodowa	270
Rozdział 13. Postanowienia końcowe	270

Zgodnie z decyzją Eduskunty¹ podjętą na podstawie § 67 Aktu o Parlamencie, jak następuje:

Rozdział 1

Podstawy ustroju państwa

§ 1

Ustrój państwa

Finlandia jest suwerenną republiką.

Konstytucja Finlandii zawarta jest w niniejszym akcie. Konstytucja gwarantuje nienaruszalność godności ludzkiej, wolności i prawa jednostki oraz wspiera sprawiedliwość społeczną.

Finlandia uczestniczy we współpracy międzynarodowej zmierzającej do zachowania pokoju i praw człowieka oraz rozwoju społeczeństwa.

§ 2

Demokracja i zasada państwa prawnego

Władza zwierzchnia w Finlandii należy do narodu reprezentowanego przez Eduskuntę.

Demokracja oznacza prawo każdego do uczestnictwa i wpływania na rozwój społeczeństwa i jego warunków życia.

Wykonywanie władzy publicznej opiera się na prawie. We wszelkich przejawach aktywności publicznej prawo powinno być ściśle przestrzegane.

§ 3

Parlamentaryzm i podział władz

Władza ustawodawcza realizowana jest przez Eduskuntę, który decyduje również o finansach państwa.

Władza wykonawcza realizowana jest przez Prezydenta Republiki i Radę Państwa, której członkowie powinni posiadać zaufanie Eduskunty.

Władza sądownicza realizowana jest przez niezależne sądy, w ostatniej instancji przez Sąd Najwyższy i Najwyższy Sąd Administracyjny.

§ 4

Terytorium Finlandii

Terytorium Finlandii jest niepodzielne. Granice państwa nie mogą być zmienione bez zgody Eduskunty.

¹ *Eduskunta* – to nazwa własna parlamentu w języku fińskim, odpowiednikiem tej nazwy w języku szwedzkim jest *Riksdag*.

§ 5

Obywatelstwo finlandzkie

Dziecko uzyskuje obywatelstwo finlandzkie z urodzenia i na podstawie obywatelstwa rodziców, zgodnie z trybem określonym w ustawie. Obywatelstwo można także uzyskać przez nadanie lub nabycie, na warunkach i w trybie określonym w ustawie.

Nikt nie może zostać pozbawiony lub zwolniony z obywatelstwa finlandzkiego inaczej niż na podstawach określonych w ustawie i pod warunkiem, że posiada lub uzyska obywatelstwo innego państwa.

Rozdział 2

Podstawowe prawa i wolności

§ 6

Równość

Wszyscy są równi wobec prawa.

Nikt, bez uzasadnionej przyczyny, nie może być traktowany inaczej niż inni z powodu płci, wieku, pochodzenia, języka, religii, przekonań, poglądów, stanu zdrowia lub inwalidztwa ani z żadnego innego powodu odnoszącego się do jego osoby.

Dzieci są traktowane jako równoprawne jednostki i mają prawo wpływania, zgodnie ze swoim poziomem rozwoju, na sprawy, które ich dotyczą.

Popiera się równouprawnienie płci w aktywności społecznej i w życiu zawodowym, w szczególności przy ustalaniu płac i innych warunków zatrudnienia, zgodnie z postanowieniami odrębnych ustaw.

§ 7

Prawo do życia, wolności osobistej i nienaruszalności

Każdy ma prawo do życia, wolności osobistej, nienaruszalności i bezpieczeństwa.

Nikt nie może być skazany na śmierć, poddany torturom ani narażony na inne traktowanie, które narusza godność człowieka.

Integralność osobista jednostki nie może być naruszana ani nikt nie może być pozbawiony wolności w sposób samowolny lub bez podstaw ustawowych. Kara obejmująca pozbawienie wolności może być orzeczona tylko przez sąd. Zgodność z prawem innych przypadków pozbawienia wolności może być poddana rozpatrzeniu przez sąd. Prawa osób pozbawionych wolności gwarantuje ustawa.

§ 8

Zasada legalności w sprawach karnych

Nikt nie może być uznany za winnego przestępstwa ani też skazany za popełnienie czynu, który nie był karalny zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia. Kara za czyn przestępczy nie może być surowsza niż przewidziana ustawą obowiązującą w czasie jego popełnienia.

§ 9

Wolność przemieszczania się

Obywatele finlandzcy i cudzoziemcy legalnie przebywający na obszarze kraju mają prawo swobodnego przemieszczania się po jego terytorium i wyboru miejsca zamieszkania.

Każdy ma prawo do opuszczenia kraju. Ograniczenia tego prawa może określać ustawa, jeżeli są one konieczne dla zabezpieczenia przeprowadzenia procedury prawnej lub wykonania orzeczonej kary bądź spełnienia obowiązku obrony kraju.

Obywatelowi finlandzkiemu nie wolno stawiać przeszkód przy wjeździe do kraju, nie wolno go też wbrew jego woli wydalić ani poddać ekstradycji, ani przenieść do innego kraju. Jednakże ustawa określi możliwość wydania lub deportacji obywatela Finlandii w przypadku popełnienia przestępstwa lub w celu przeprowadzenia postępowania sądowego, czy też wykonania decyzji dotyczącej opieki na dzieckiem do kraju, gdzie będą zagwarantowane prawa człowieka i bezpieczeństwo prawne osoby podlegającej wydaniu².

Prawa cudzoziemców do wjazdu i przebywania w Finlandii określa ustawa. Cudzoziemiec nie może być wydalony z kraju, wydany lub odesłany do innego kraju, jeżeli grozi mu tam kara śmierci, tortury lub inne traktowanie, które narusza prawa człowieka.

§ 10

Prawo do prywatności

Każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, czci i dobrego imienia oraz nienaruszalności mieszkania. Szczegóły ochrony danych osobowych reguluje ustawa.

Tajemnica korespondencji i rozmów telefonicznych oraz innych form poufnego komunikowania się jest nienaruszalna.

² Ust. 3 w brzmieniu nadanym ustawą nr 802 z dnia 24 sierpnia 2007 r., która weszła w życie z dniem 1 października 2007 r.

Środki ingerujące w nienaruszalność mieszkania, a konieczne dla ochrony podstawowych wolności i praw lub dla przeprowadzenia dochodzenia w sprawie przestępstwa określa ustawa. Ustawa może określać także ograniczenia tajemnicy komunikowania się, które są konieczne dla przeprowadzania dochodzenia w sprawie przestępstwa zagrażającego bezpieczeństwu jednostki lub społeczeństwa lub nienaruszalności mieszkania, podczas postępowania sądowego, kontroli bezpieczeństwa i podczas pozbawienia wolności.

§ 11

Wolność wyznania i sumienia

Każdemu zapewnia się wolność wyznania i sumienia.

Wolność wyznania i sumienia obejmuje prawo do wyznawania i praktykowania religii, prawo do głoszenia swoich przekonań oraz prawo przynależności lub nienależenia do związku wyznaniowego. Nikt nie jest zobowiązany wbrew swoim przekonaniom do udziału w praktykach religijnych.

§ 12

Wolność wyrażania poglądów i prawo do informacji

Każdemu zapewnia się wolność wyrażania poglądów. Wolność ta obejmuje prawo wyrażania, rozpowszechniania i otrzymywania informacji, opinii i innych przekazów bez prewencyjnych ograniczeń. Szczegółowe warunki korzystania z wolności wyrażania poglądów określa ustawa. Ustawa może określić ograniczenia dotyczące przekazu obrazu mające na celu ochronę dzieci.

Dokumenty i rejestry będące w posiadaniu władz są jawne, jeżeli ich jawność nie została ograniczona z ważnych powodów przez ustawę. Każdy ma prawo dostępu do publicznych dokumentów i rejestrów.

§ 13

Wolność zgromadzeń i zrzeszania się

Każdy ma prawo do organizowania bez zezwolenia zgromadzeń i manifestacji oraz brania w nich udziału.

Każdemu zapewnia się wolność zrzeszania się. Wolność zrzeszania się obejmuje prawo do tworzenia bez zezwolenia zrzeszeń, należenia lub nienależenia do nich oraz uczestniczenia w ich działalności. Gwarantuje się wolność związków zawodowych i wolność organizowania się w celu obrony innych interesów.

Szczegółowe warunki korzystania z wolności zgromadzeń i wolności zrzeszania się określa ustawa.

§ 14

Prawo głosu i prawo do współdecydowania

Każdy obywatel finlandzki, który ukończył 18 lat, posiada czynne prawo wyborcze w wyborach krajowych i referendach. Wymogi biernego prawa wyborczego w wyborach krajowych są określone w odpowiednich przepisach niniejszej Konstytucji.

Każdy obywatel finlandzki i każdy cudzoziemiec na stałe zamieszkujący w Finlandii, który ukończył 18 lat, posiada czynne prawo wyborcze w wyborach i referendach gminnych na zasadach określonych przez ustawę. Prawo do innego uczestnictwa w zarządzaniu sprawami gminy określa ustawa.

Obowiązkiem władz jest stwarzanie możliwości indywidualnego uczestnictwa w aktywności społecznej i wpływania na decyzje dotyczące danej osoby.

§ 15

Prawo własności

Prawo własności podlega ochronie.

Zasady wywłaszczania na cele publiczne za pełnym odszkodowaniem określa ustawa.

§ 16

Prawo do edukacji

Każdy ma prawo do bezpłatnego wykształcenia podstawowego. Obowiązek nauki określa ustawa.

Władze publiczne, na podstawie szczegółowych przepisów ustawowych, zapewniają każdemu jednakowe możliwości dostępu do wykształcenia innego niż podstawowe, uwzględniając zdolności i szczególne potrzeby, a także gwarantują możliwość rozwoju bez względu na przeszkody ekonomiczne.

Gwarantuje się wolność nauki, sztuki i wyższego wykształcenia.

§ 17

Prawo do własnego języka i kultury

Językami narodowymi Finlandii są języki fiński i szwedzki.

Prawo każdego do używania przed sądem i w innych instytucjach państwowych w sprawach jego dotyczących własnego języka, fińskiego lub szwedzkiego, jak również prawo do obsługi w urzędach w tym języku gwarantuje ustawa. Państwo zaspokaja kulturalne i społeczne potrzeby mieszkańców fińsko- i szwedzkojęzycznych na równoprawnych zasadach.

Lapończycy, jako ludność autochtoniczna, oraz Romowie i inne grupy etniczne, mają prawo do zachowania

i rozwijania swojego języka ojczystego i kultury. Prawo Lapończyków do używania własnego języka w urzędach państwowych określa ustawa. Prawa osób używających języka migowego oraz tych, które z powodu swojego inwalidztwa potrzebują pomocy w mówieniu lub tłumaczeniu, gwarantuje ustawa.

§ 18

Wolność gospodarcza i prawo do pracy

Każdy ma prawo, określone ustawą, do zapewnienia swego utrzymania poprzez wykonywanie pracy, zawodu lub działalności przez siebie wybranej. Władze publiczne dbają o ochronę siły roboczej.

Władze publiczne wspierają rozwój zatrudnienia i czynią starania zmierzające do zapewnienia wszystkim prawa do pracy. Prawo do kształcenia stwarzającego szanse zdobycia zatrudnienia określa ustawa.

Nikt nie może zostać zwolniony z pracy bez prawnie określonej podstawy.

§ 19

Prawo do bezpieczeństwa socjalnego

Każdy, kto nie jest w stanie zapewnić sobie środków potrzebnych do godnego życia, ma prawo do uzyskania niezbędnych środków i opieki.

Ustawa gwarantuje prawo do uzyskania podstawowych środków utrzymania w wypadku bezrobocia, choroby, niezdolności do pracy i podeszłego wieku, jak również w wypadku narodzin dziecka i utraty żywiciela.

Władze publiczne zapewniają każdemu, na zasadach określonych w ustawie, wystarczające świadczenia socjalne, chorobowe i usługi medyczne, jak również dbają o zdrowie ludności. Władze publiczne wspierają też rodzinę i inne osoby odpowiedzialne za opiekę nad dziećmi, tak by miały możliwość zapewnienia dzieciom dobrobytu i indywidualnych warunków dorastania.

Władze publiczne troszczą się o prawo każdego do mieszkania i możliwości samodzielnego zapewnienia sobie miejsca do zamieszkania.

§ 20

Odpowiedzialność za środowisko naturalne

Każdy ponosi odpowiedzialność za przyrodę i jej różnorodność biologiczną oraz za środowisko i dziedzictwo kulturowe.

Władze publiczne dokładają starań, by zapewnić wszystkim zdrowe środowisko oraz by każdy mógł wpływać na decyzje w sprawach dotyczących środowiska, w którym żyje.

§ 21

Ochrona prawna

Każdy ma prawo, by jego sprawa w należyty sposób i bez nieuzasadnionej zwłoki została rozpatrzona przez sąd lub inny urząd państwowy właściwy ustawowo, jak również by decyzje dotyczące jego praw i obowiązków poddane były kontroli sądu lub innego niezależnego organu.

Jawność rozpatrywania sprawy, prawo do wysłuchania, prawo do otrzymania uzasadnienia decyzji, prawo do apelacji, jak również inne gwarancje rzetelnego procesu i dobrej administracji określa ustawa.

§ 22

Przestrzeganie podstawowych praw i wolności

Władze publiczne zapewniają przestrzeganie podstawowych praw i wolności, a także praw człowieka.

§ 23

Podstawowe prawa i wolności w stanach wyjątkowych

Ustawa może określić tymczasowe ograniczenia dotyczące podstawowych praw i wolności, zgodne z międzynarodowymi zobowiązaniami Finlandii dotyczącymi praw człowieka, które są konieczne w wypadku napaści zbrojnej na Finlandię lub gdy pojawiają się sytuacje nadzwyczajne, stanowiące zagrożenie dla narodu i mają tak poważny charakter, że mogą być, zgodnie z prawem, porównywane z taką napaścią.

Rozdział 3 Eduskunta³ i deputowani

§ 24

Skład i kadencja Eduskunty

Eduskunta jest jednoizbowa. Eduskunta składa się z dwustu deputowanych wybieranych na cztery lata.

Kadencja Eduskunty rozpoczyna się wraz z ogłoszeniem wyników wyborów i trwa do dnia przeprowadzenia następnych wyborów powszechnych.

§ 25

Wybory do Eduskunty

Deputowani wybierani są w wyborach bezpośrednich, proporcjonalnych i w tajnym głosowaniu. Wszyscy wyborcy mają równe prawo do głosowania.

³ Zob. przypis nr 2.

W celu przeprowadzenia wyborów kraj dzieli się, uwzględniając liczbę obywateli Finlandii, na okręgi wyborcze w liczbie nie mniejszej niż dwanaście i nie większej niż osiemnaście. Wyspy Alandzkie tworzą własny okręg wyborczy dla wyboru jednego deputowanego.

Prawo zgłaszania kandydatów przysługuje zarejestrowanym partiom politycznym oraz określonej w ustawie grupie osób uprawnionych do głosowania.

Kalendarz wyborów, zgłaszanie kandydatów, procedurę wyborczą i okręgi wyborcze określa ustawa.

§ 26

Przedterminowe wybory do Eduskunty

Prezydent Republiki, na uzasadniony wniosek premiera, może po wysłuchaniu opinii frakcji Eduskunty, rozwiązać Eduskuntę obradującą na sesji i zarządzić przedterminowe wybory. Po takiej decyzji Eduskunta określa datę zakończenia swych prac.

Po przedterminowych wyborach Eduskunta zbiera się na posiedzenie pierwszego dnia miesiąca, który rozpoczyna się po upływie 90 dni od zarządzenia przedterminowych wyborów, chyba że Eduskunta zdecydowała o wcześniejszym terminie posiedzenia⁴.

§ 27

Prawo wybieralności i zdolność do pełnienia mandatu deputowanego

Prawo wybieralności w wyborach do Eduskunty ma każdy uprawniony do głosowania niepozostający pod kuratelą.

Prawo wybieralności nie przysługuje jednakże wojskowym w służbie czynnej.

Kancierz Sprawiedliwości, Parlamentarny Ombudsman, sędziowie Sądu Najwyższego i Najwyższego Sądu Administracyjnego oraz Prokurator Generalny nie mogą pełnić mandatu deputowanego. Jeżeli deputowany zostanie wybrany na urząd Prezydenta Republiki albo mianowany lub wybrany na jeden z powyższych urzędów, jego mandat Eduskunty wygasa z dniem, w którym został wybrany lub mianowany. Mandat deputowanego wygasa również, gdy utraci on prawo wybieralności.

⁴ Decyzję o wcześniejszym terminie posiedzenia podejmuje Eduskunta poprzedniej kadencji.

§ 28

Zawieszenie mandatu deputowanego oraz zrzeczenie się i pozbawienie mandatu

Sprawowanie mandatu przez deputowanego zostaje zawieszone na czas jego członkostwa w Parlamencie Europejskim. W czasie zawieszenia wykonywanie mandatu powierza się zastępcy deputowanego. Zawieszenie mandatu deputowanego następuje także na czas odbywania służby wojskowej.

Eduskunta na prośbę deputowanego może zwolnić go z obowiązków deputowanego, gdy uzna przedstawione przyczyny za wystarczające.

Jeżeli deputowany w sposób istotny i powtarzalny zaniedbuje wykonywanie swoich obowiązków, Eduskunta po uzyskaniu opinii Komisji Konstytucyjnej może pozbawić go mandatu na stałe lub na czas określony uchwałą podjętą większością co najmniej $\frac{2}{3}$ oddanych głosów,

Jeżeli po wyborach deputowany zostanie skazany prawomocnie na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne lub ukarany za przestępstwo wyborcze, Eduskunta może zbadać, czy nadal pozostanie on deputowanym. Jeżeli rodzaj przestępstwa wskazuje na to, iż sprawca nie budzi zaufania i szacunku wymaganego przy sprawowaniu mandatu deputowanego, Eduskunta może, po uzyskaniu opinii Komisji Konstytucyjnej, zdecydować o wygaśnięciu mandatu uchwałą podjętą większością co najmniej $\frac{2}{3}$ oddanych głosów.

§ 29

Niezależność deputowanych

Sprawując swój mandat każdy deputowany zobowiązany jest postępować sprawiedliwie i zgodnie z prawdą.

Deputowany powinien przestrzegać Konstytucji i nie jest związany żadnymi instrukcjami.

§ 30

Immunitet deputowanych

Deputowanemu nie można utrudniać wykonywania jego mandatu.

Deputowany nie może zostać oskarżony lub pozbawiony wolności za opinie wyrażone w parlamencie ani w związku ze stanowiskiem, jakie zajął w trakcie rozpatrywania spraw, chyba że Eduskunta wyrazi na to zgodę uchwałą podjętą większością co najmniej $\frac{2}{3}$ oddanych głosów.

Przewodniczący Eduskunty jest niezwłocznie informowany o aresztowaniu lub zatrzymaniu deputowanego. Przed rozpoczęciem procesu deputowany

nie może być aresztowany lub zatrzymany bez uprzedniej zgody Eduskunty, chyba że z uzasadnionych powodów jest on/ona podejrzany o popełnienie przestępstwa, zagrożonego karą pozbawienia wolności nie mniejszą niż sześć miesięcy.

§ 31

Prawo deputowanego do wypowiedzi i godne zachowanie

Każdy deputowany może wypowiadać się swobodnie w parlamencie we wszystkich rozpatrywanych sprawach, jak również o procedurze ich rozpatrzenia.

Deputowani powinni postępować godnie, szanując dobre obyczaje i nie zachowywać się obraźliwie w stosunku do innych osób. Jeżeli deputowany narusza niniejszy przepis, przewodniczący Eduskunty może udzielić mu upomnienia lub zabronić dalszego przemawiania. Deputowany wielokrotnie naruszający regulamin obrad może otrzymać od Eduskunty ostrzeżenie lub zostać odsunięty od uczestniczenia w obradach na nie więcej niż dwa tygodnie.

§ 32

Wyłączenie deputowanego

Deputowany zostaje wyłączony z udziału w rozpatrywaniu i podejmowaniu decyzji w sprawie, która go osobiście dotyczy. Deputowany może jednak uczestniczyć w debacie nad sprawą na posiedzeniu plenarnym Eduskunty. W komisji stałej deputowany także nie może uczestniczyć w debacie, która dotyczy wykonywania przez niego mandatu.

Rozdział 4

Funkcjonowanie Eduskunty

§ 33

Sesja Eduskunty

Eduskunta zbiera się corocznie na sesję w czasie, który sam określi. Prezydent Republiki ogłasza wówczas otwarcie sesji Eduskunty.

Sesja Eduskunty trwa do czasu zebrania się Eduskunty na kolejną sesję. Jednakże ostatnia sesja Eduskunty przed wyborami trwa do podjęcia przez Eduskuntę decyzji o zakończeniu jego prac. Prezydent stwierdza wówczas zakończenie obrad Eduskunty danej kadencji. Przewodniczący Eduskunty ma jednak prawo, jeżeli jest to konieczne, do ponownego zwołania Eduskunty przed przeprowadzeniem nowych wyborów.

§ 34

**Przewodniczący Eduskunty
i Rada Przewodniczących**

Eduskunta wybiera spośród deputowanych na każdej sesji przewodniczącego i dwóch wiceprzewodniczących.

Wybory przewodniczącego i wiceprzewodniczących Eduskunty odbywają się w głosowaniu tajnym. Deputowany, który otrzymał więcej niż połowę oddanych głosów, zostaje wybrany. Jeżeli nikt nie uzyskał wymaganej większości oddanych głosów w dwóch pierwszych głosowaniach, wybrany zostaje deputowany, który w trzecim głosowaniu otrzymał najwięcej głosów.

Przewodniczący i wiceprzewodniczący wspólnie z przewodniczącymi komisji stałych tworzą Radę Przewodniczących. Rada Przewodniczących wydaje dyspozycje dotyczące organizacji prac Eduskunty i decyduje, zgodnie ze szczegółowymi przepisami niniejszej Konstytucji lub regulaminu obrad Eduskunty, o trybie rozpatrywania spraw na sesji Eduskunty. Rada Przewodniczących może wystąpić z inicjatywą uchwalenia lub zmiany ustawy o urzędnikach Eduskunty lub regulaminu obrad Eduskunty, jak również może przedkładać propozycje dotyczące innych przepisów związanych z funkcjonowaniem Eduskunty.

§ 35

Komisje Eduskunty

Eduskunta powołuje na okres kadencji Wielką Komisję, a także Komisję Konstytucyjną, Komisję Spraw Zagranicznych, Komisję Finansów i Komisję Kontroli oraz inne stałe komisje przewidziane w regulaminie obrad Eduskunty. Ponadto, Eduskunta może powołać nadzwyczajną komisję w celu opracowania lub zbadania określonej sprawy⁵.

Wielka Komisja składa się z dwudziestu pięciu członków. Komisja Konstytucyjna, Komisja Spraw Zagranicznych, Komisja Finansów składają się przynajmniej z siedemnastu członków każda. Inne komisje stałe składają się przynajmniej z jedenastu członków każda. Dodatkowo, każda komisja powinna mieć odpowiednią liczbę zastępców członków.

Dla kworum w komisji wymagana jest obecność co najmniej dwóch trzecich jej członków, chyba że dla rozpatrywania danej sprawy przewidziane jest wyższe kworum.

⁵ Ust. 1 w brzmieniu nadanym ustawą nr 596 z dnia 25 maja 2007 r.

§ 36

**Inne organy i delegaci wybierani
przez Eduskuntę**

Eduskunta wybiera Pełnomocników nadzorujących administrowanie i działalność Narodowego Funduszu Emerytalnego, zgodnie z przepisami zawartymi w ustawie.

Eduskunta wybiera inne niezbędne organy, zgodnie z przepisami zawartymi w niniejszej Konstytucji, innych ustawach i regulaminie obrad Eduskunty.

Wybór przez Eduskuntę delegatów do instytucji powołanych na mocy umowy międzynarodowej lub do innych instytucji międzynarodowych określony jest przepisami ustawy lub regulaminu obrad Eduskunty.

§ 37

Wybory organów Eduskunty

Komisje i inne organy Eduskunty wybierane są na pierwszej sesji Eduskunty nowej kadencji na okres całej kadencji, chyba że inaczej przewidziano w niniejszej Konstytucji, regulaminie obrad Eduskunty lub w instrukcji dla danego organu uchwalonej przez Eduskuntę. Jednakże Eduskunta, na podstawie propozycji Rady Przewodniczących, może zdecydować o ponownych wyborach danego organu w trakcie kadencji.

Eduskunta dokonuje wyboru komisji i innych organów. Jeżeli wyboru nie dokonano w drodze konsensusu, jest on dokonywany na zasadzie proporcjonalności.

§ 38

Parlamentarny Ombudsman

Eduskunta wybiera na czteroletnią kadencję Parlamentarnego Ombudsmana i jego dwóch zastępców, wyróżniających się wiedzą prawniczą. Zastępca Parlamentarnego Ombudsmana może mieć zastępcę, zgodnie ze szczegółowymi postanowieniami ustawy. Przepisy dotyczące Parlamentarnego Ombudsmana odnoszą się odpowiednio do zastępcy Ombudsmana oraz jego zastępcy⁶.

Eduskunta może z nadzwyczaj ważnego powodu, po uzyskaniu opinii Komisji Konstytucyjnej, odwołać Ombudsmana przed upływem jego kadencji. Decyzja o odwołaniu musi zostać podjęta większością co najmniej dwóch trzecich oddanych głosów.

⁶ Ust. 1 § 38 w brzmieniu nadanym ustawą nr 802 z dnia 24 sierpnia 2007 r.

§ 39

Wnoszenie spraw do rozpatrzenia w parlamencie

Sprawy do rozpatrzenia w parlamencie są wnoszone w drodze złożenia projektu przez rząd, zgłoszenia wniosku przez deputowanego lub w innym trybie przewidzianym w niniejszej Konstytucji albo w regulaminie obrad Eduskunty.

Deputowani mają prawo zgłaszania:

- 1) wniosków ustawodawczych, zawierających propozycję uchwalenia i zmiany ustawy,
- 2) wniosków budżetowych, zawierających propozycję wydatków lub innej decyzji rozpatrywanej w ramach budżetu lub związanej z budżetem, jak również
- 3) wniosków, zawierających propozycję podjęcia prac ustawodawczych lub innych działań.

§ 40

Przygotowanie spraw

Projekty rządowe, wnioski deputowanych, sprawozdania przesłane do Eduskunty, podobnie jak inne sprawy określone w niniejszej Konstytucji lub w regulaminie obrad Eduskunty, są rozpatrywane w komisjach przed ich ostatecznym rozpatrzeniem na posiedzeniu plenarnym.

§ 41

Rozpatrywanie spraw na posiedzeniu plenarnym

Projekty ustaw i projekty dotyczące regulaminu obrad Eduskunty są rozpatrywane na posiedzeniu plenarnym w dwóch czytaniach. Projekty ustaw pozostawione w zawieszeniu i ustawy niezatwierdzone są rozpatrywane na posiedzeniu plenarnym tylko w jednym czytaniu. Inne sprawy rozpatrywane są na posiedzeniu plenarnym w jednym czytaniu.

Uchwały na sesji plenarnej podejmowane są zwykłą większością oddanych głosów, chyba że niniejsza Konstytucja stanowi inaczej. W przypadku równej liczby głosów uchwała podejmowana jest w drodze losowania, chyba że dla uchwalenia projektu wymagana jest kwalifikowana większość głosów. Szczegółowe przepisy dotyczące procedury głosowania zawarte są w regulaminie obrad Eduskunty.

§ 42

Obowiązki przewodniczącego na posiedzeniu plenarnym

Przewodniczący zwołuje posiedzenia plenarne, przedstawia punkty porządku obrad i przewodniczy obradom, a także zapewnia przestrzeganie Konstytucji w trakcie rozpatrywania spraw na posiedzeniu plenarnym.

Przewodniczący Eduskunty nie może odmówić wprowadzenia do porządku obrad wniesionej sprawy ani poddania projektu pod głosowanie, chyba że uzna to za sprzeczne z Konstytucją, inną ustawą lub wcześniejszą uchwałą podjętą przez Eduskuntę. W takim przypadku przewodniczący uzasadnia przyczyny odmowy. Jeżeli Eduskunta nie zgadza się z decyzją przewodniczącego, sprawa zostaje przekazana do Komisji Konstytucyjnej, która powinna niezwłocznie wypowiedzieć się, czy decyzja przewodniczącego była właściwa.

Przewodniczący nie bierze udziału ani w debatach, ani w głosowaniach na posiedzeniu plenarnym.

§ 43

Interpelacje

Grupa co najmniej dwudziestu deputowanych może zgłosić interpelację do Rady Państwa albo poszczególnego ministra w sprawach należących do kompetencji Rady Państwa lub ministra. Odpowiedź na interpelację udzielana jest na plenarnym posiedzeniu Eduskunty w ciągu piętnastu dni od jej otrzymania przez Radę Państwa.

Po debacie nad interpelacją przeprowadza się w parlamencie głosowanie w sprawie wotum zaufania dla Rady Państwa lub ministra, chyba że w trakcie debaty zostanie zgłoszony wniosek o wotum nieufności dla Rady Państwa lub ministra.

§ 44

Oświadczenia i sprawozdania Rady Państwa

Rada Państwa może przedstawić oświadczenie lub sprawozdanie w sprawach dotyczących zarządzania państwem lub stosunków międzynarodowych.

Po debacie nad oświadczeniem przeprowadza się w parlamencie głosowanie w sprawie wotum zaufania dla Rady Państwa lub ministra, chyba że w trakcie debaty nad oświadczeniem zostanie zgłoszony wniosek o wotum nieufności dla Rady Państwa lub ministra. Po debacie nad sprawozdaniem nie przeprowa-

dza się głosowania w sprawie wotum zaufania dla Rady Państwa lub jej członka.

§ 45

Zapytania, informacje i debaty

Każdy deputowany ma prawo zgłoszenia zapytania do ministra w sprawach należących do jego kompetencji. Przepisy dotyczące zgłaszania zapytań i udzielania odpowiedzi określa regulamin obrad Eduskunty.

Premier lub minister wyznaczony przez premiera może przedstawić w parlamencie informację o sprawach bieżących.

Deбаты o sprawach bieżących odbywają się na posiedzeniu plenarnym, zgodnie ze szczegółowymi przepisami zawartymi w regulaminie obrad Eduskunty.

Eduskunta nie podejmuje uchwał w sprawach wymienionych w niniejszym paragrafie. Przy rozpatrywaniu tych spraw mogą ulec ograniczeniu przepisy § 31 ust. 1 o prawie do wypowiedzi.

§ 46

Sprawozdania dla Eduskunty

Rada Państwa przedstawia Eduskuncie coroczne sprawozdania ze swojej działalności i o środkach podjętych dla realizacji uchwał Eduskunty, a także sprawozdanie o finansach publicznych i realizacji budżetu.

Eduskuncie przedkłada się inne sprawozdania, zgodnie z przepisami niniejszej Konstytucji, ustaw i regulaminu obrad Eduskunty.

§ 47

Prawo Eduskunty do informacji

Eduskunta ma prawo do otrzymywania od Rady Państwa informacji niezbędnych do rozpatrywania spraw. Właściwy minister zapewnia, aby komisje stałe i inne organy Eduskunty miały dostęp bez zwłoki do niezbędnych dokumentów i innych informacji, będących w posiadaniu władz.

Każda komisja stała, w sprawach będących w zakresie kompetencji komisji, ma prawo do otrzymywania informacji od Rady Państwa lub właściwego ministra. Komisja stała może na podstawie informacji wydać oświadczenie skierowane do Rady Państwa lub ministra.

Deputowany ma prawo do informacji, które są w posiadaniu władz i które są niezbędne do wykonywania obowiązków deputowanego, jeżeli informacje nie są uznane za tajne lub nie dotyczą przygotowywanego projektu budżetu państwa.

Dodatkowo, prawo Eduskunty do informacji w sprawach międzynarodowych określone jest przez inne postanowienia niniejszej Konstytucji.

§ 48

Prawo do obecności ministrów, Ombudsmána i Kanclerza Sprawiedliwości

Minister ma prawo do obecności i uczestniczenia w debacie podczas posiedzenia plenarnego Eduskunty, nawet jeżeli nie jest deputowanym. Minister nie może być członkiem komisji stałej. Minister, który, zgodnie z § 59, wykonuje obowiązki Prezydenta Republiki, nie może jednocześnie uczestniczyć w pracy Eduskunty.

Parlamentarny Ombudsman i Kanclerz Sprawiedliwości Rady Państwa mogą być obecni i uczestniczyć w debacie na plenarnym posiedzeniu Eduskunty, podczas rozpatrywania ich sprawozdań lub innych kwestii podjętych z ich inicjatywy.

§ 49

Kontynuowanie rozpatrywania spraw

Rozpatrywanie spraw niezakończonych w jednej sesji Eduskunty jest kontynuowane na następnej sesji, chyba że w przerwie między sesjami odbywają się powszechne wybory do Eduskunty.

Rozpatrywanie interpelacji lub oświadczeń Rady Państwa nie jest kontynuowane na kolejnej sesji Eduskunty. Rozpatrywanie sprawozdań Rady Państwa kontynuowane jest na następnej sesji Eduskunty tylko wtedy, kiedy Eduskunta tak zdecyduje.

Rozpatrywanie spraw międzynarodowych, które pozostały nierozstrzygnięte w parlamencie, może być kontynuowane na kolejnej sesji Eduskunty po wyborach, o ile jest to konieczne.

§ 50

Jawność działalności Eduskunty

Plenarne posiedzenia Eduskunty są otwarte dla publiczności, chyba że Eduskunta z bardzo ważnych powodów zdecyduje inaczej w konkretnej sprawie. Eduskunta publikuje stenogramy obrad, zgodnie ze szczegółowymi przepisami zawartymi w regulaminie obrad Eduskunty.

Posiedzenia komisji stałych są zamknięte dla publiczności. Jednak komisja stała może zdecydować, że posiedzenie będzie otwarte dla publiczności w części, w której uzyskuje informacje związane z rozpatrywaniem danej sprawy. Protokół komisji stałej i inne jej

dokumenty są jawne, chyba że przewidziano inaczej w regulaminie obrad Eduskunty lub komisja stała zdecyduje inaczej w konkretnej sprawie.

Członkowie komisji stałej przestrzegają koniecznego stopnia tajności, który komisja ustali w konkretnej sprawie. Przy rozpatrywaniu kwestii stosunków międzynarodowych Finlandii lub spraw dotyczących Unii Europejskiej, członkowie komisji stałej przestrzegają koniecznego stopnia tajności, wymaganego w tych kwestiach, ustalonego przez Komisję Spraw Zagranicznych lub Wielką Komisję, po wysłuchaniu opinii Rady Państwa.

§ 51

Języki w pracy Eduskunty

W pracy Eduskunty używa się języka fińskiego lub szwedzkiego.

Dokumenty, które są niezbędne dla wniesienia sprawy do rozpatrzenia w parlamencie, przedkładane są przez Radę Państwa i inne władze w językach fińskim i szwedzkim. Odpowiedzi i oświadczenia Eduskunty, sprawozdania i opinie komisji stałych, jak również pisemne propozycje Rady Przewodniczących, powinny być sporządzone w językach fińskim i szwedzkim.

§ 52

Regulamin obrad Eduskunty, regulaminy i instrukcje

Szczegółowe przepisy dotyczące procedury posiedzeń Eduskunty i jego organów, jak również prac Eduskunty, zawarte są w regulaminie obrad Eduskunty. Regulamin obrad Eduskunty uchwalany jest na posiedzeniu plenarnym w trybie właściwym dla rozpatrywania projektów ustaw i publikowany w *Finlands Författningssamling*.

Eduskunta może uchwalić dla organów administracji wewnętrznej Eduskunty regulamin wyborów przeprowadzanych w parlamencie i innych szczegółowych prac Eduskunty. Ponadto, Eduskunta może wydawać instrukcje dla organów, które powołuje.

§ 53

Referendum

Decyzja o zarządzaniu referendum konsultacyjnego ogłaszana jest w formie ustawy, która określa datę referendum i pytania, które zostaną postawione głosującym.

Tryb przeprowadzenia referendum określa ustawa.

Rozdział 5 Prezydent Republiki i Rada Państwa

§ 54

Wybory Prezydenta Republiki

Prezydent Republiki jest wybierany na sześcioletnią kadencję spośród rodowitych obywateli fińskich i może zostać ponownie wybrany tylko na jedną, kolejną kadencję.

Kandydat, który w wyborach uzyska ponad połowę oddanych głosów, zostaje wybrany na Prezydenta Republiki. Jeżeli żaden z kandydatów nie uzyska wymaganej większości głosów, przeprowadzane są nowe wybory z udziałem dwóch kandydatów, którzy otrzymali najwięcej głosów. Na Prezydenta wybrany zostaje wówczas ten kandydat, który w nowych wyborach otrzyma większość głosów. Jeżeli zgłoszony zostaje tylko jeden kandydat, zostaje on/ona uznany za Prezydenta bez przeprowadzania wyborów.

Prawo zgłoszenia kandydata w wyborach prezydenckich przysługuje każdej zarejestrowanej partii, z której listy wyborczej w ostatnich wyborach do Eduskunty, wybrany został przynajmniej jeden deputowany lub grupie dwudziestu tysięcy obywateli uprawnionych do głosowania. Termin wyborów i szczegółowy tryb przeprowadzania wyborów Prezydenta określa ustawa.

§ 55

Kadencja prezydenta

Prezydent Republiki obejmuje urząd w pierwszy dzień kolejnego miesiąca po wyborach.

Kadencja Prezydenta zostaje zakończona, gdy urząd obejmuje Prezydent wybrany w kolejnych wyborach.

Jeżeli Prezydent umrze lub Rada Państwa stwierdzi, że Prezydent jest niezdolny do sprawowania swojego urzędu, nowy Prezydent powinien zostać wybrany w możliwie najkrótszym czasie.

§ 56

Uroczyste ślubowanie

Obejmując urząd, Prezydent składa przed Eduskuntą następujące uroczyste ślubowanie:

„Ja, (pełne nazwisko) wybrany przez naród Finlandii na urząd Prezydenta Republiki Finlandii, przyrzekam niniejszym, że sprawując urząd Prezydenta, będę lojalnie i wiernie przestrzegał Konstytucji i ustaw Republiki i ze wszystkich moich sił będę pracował dla dobra narodu Finlandii”.

§ 57

Obowiązki prezydenta

Prezydent Republiki wypełnia obowiązki określone w niniejszej Konstytucji lub przewidziane w innych ustawach.

§ 58

Podjęcie decyzji przez prezydenta

Prezydent Republiki podejmuje decyzje na posiedzeniu Rady Państwa w oparciu o projekt przygotowany i przedłożony przez Radę Państwa.

Jeżeli Prezydent nie podejmie decyzji zgodnie z projektem Rady Państwa, sprawa zostaje zwrócona Radzie Państwa do ponownego przygotowania. Jeżeli sprawa dotyczy wniesienia lub wycofania projektu ustawy, decyzja podejmowana jest odtąd na podstawie nowego projektu Rady Państwa.

Niezależnie od postanowienia ust. 1, Prezydent w następujących sprawach podejmuje decyzję bez przedłożonego przez Radę Państwa projektu:

- 1) powołania Rady Państwa i jej członków, jak również przyjęcia dymisji Rady Państwa lub jej członka,
- 2) zarządzenia przedterminowych wyborów do Eduskunty,
- 3) prawa łaski i innych spraw określonych w ustawie, dotyczących poszczególnych osób lub spraw, które ze swej natury nie wymagają rozpatrzenia na plenarnym posiedzeniu Rady Państwa, jak również
- 4) spraw, o których mowa w ustawie o samorządzie Wysp Alandzkich, innych niż dotyczące finansów Wysp Alandzkich.

Projekt decyzji przedkładać jest Prezydentowi przez ministra właściwego w sprawie. Jednak projekt decyzji dotyczący zmiany składu Rady Państwa, odnoszący się do składu całej Rady Państwa, przedstawiany jest przez właściwego sprawozdawcę Rady Państwa.

Prezydent decyduje w sprawach dowodzenia Siłami Zbrojnymi we współpracy z właściwym ministrem i zgodnie ze szczegółowymi przepisami zawartymi w ustawie. Prezydent, w trybie przewidzianym w ustawach, podejmuje decyzje co do mianowania na stanowiska w Siłach Zbrojnych i w sprawach dotyczących Kancelarii Prezydenta Republiki.

§ 59

Zastępstwo prezydenta

Jeżeli Prezydent Republiki nie może sprawować urzędu, jego obowiązki przejmują premier lub, jeżeli

również premier nie może sprawować urzędu, minister piastujący funkcję zastępcy premiera.

§ 60

Rada Państwa

Rada Państwa składa się z premiera i odpowiedniej liczby ministrów. Ministrami mogą być obywatele fińlandzcy znani z uczciwości i kompetencji.

Ministrowie ponoszą odpowiedzialność przed Eduskuntą za swoje czynności urzędowe. Każdy minister biorący udział w rozpatrzeniu sprawy na posiedzeniu Rady Państwa jest odpowiedzialny za podjętą decyzję, chyba że zgłosi on/ona odrębne zdanie do protokołu.

§ 61

Powoływanie Rady Państwa

Eduskunta wybiera premiera, którego następnie mianuje na urząd Prezydent Republiki. Pozostałych ministrów mianuje Prezydent na wniosek premiera.

Przed wyborem premiera kluby Eduskunty prowadzą rozmowy o programie i składzie Rady Państwa. Na podstawie rezultatów tych rozmów i po wysłuchaniu przewodniczącego Eduskunty, Prezydent informuje o nominacji kandydata na premiera. Jeżeli nominowany kandydat uzyska w jawnym głosowaniu ponad połowę oddanych głosów, zostaje wybrany na premiera.

Jeżeli nominowany kandydat nie uzyska wymaganej większości, w podobnym trybie nominowany zostaje drugi kandydat. Jeżeli również nowy kandydat nie uzyska ponad połowy oddanych głosów, wybór premiera dokonywany jest przez Eduskuntę w jawnym głosowaniu. Wybrany w tym przypadku zostaje ten, kto otrzyma największą liczbę głosów.

Kiedy powoływana jest Rada Państwa lub znacząco zmieniony zostaje jej skład, Eduskunta powinna obradować na sesji.

§ 62

Program działania Rady Państwa

Rada Państwa niezwłocznie przedstawia Eduskuncie swój program. Podobną procedurę stosuje się w sytuacji, gdy skład Rady Państwa został znacząco zmieniony.

§ 63

Interesy osobiste ministrów

Członek Rady Państwa w trakcie pełnienia obowiązków ministra nie może zajmować innego stano-

wiska publicznego ani sprawować innych funkcji, które mogłyby niekorzystnie wpływać na wykonywanie obowiązków ministra lub podważać zaufanie do jego działalności, jako członka Rady Państwa.

Każdy minister, po mianowaniu na stanowisko, powinien niezwłocznie złożyć przeznaczone dla Eduskunty oświadczenie o swojej działalności gospodarczej, udziałach i innych aktywach mających znaczącą wartość, a także o obowiązkach nie należących do obowiązków służbowych ministra i innych zobowiązaniach, które mogą mieć znaczenie dla oceny jego działalności, jako członka Rady Państwa.

§ 64

Dymisja Rady Państwa lub ministra

Prezydent Republiki udziela dymisji Radzie Państwa lub ministrowi na ich prośbę. Prezydent może również udzielić dymisji ministrowi na wniosek premiera.

Prezydent udziela dymisji Radzie Państwa lub ministrowi nawet bez ich uprzedniej prośby, jeżeli Rada Państwa lub minister utracili zaufanie Eduskunty.

Jeżeli minister zostanie wybrany na Prezydenta Republiki lub na przewodniczącego Eduskunty uznaje się, że rezygnuje ze stanowiska ministra z dniem wyboru.

§ 65

Obowiązki Rady Państwa

Rada Państwa wykonuje obowiązki przewidziane w niniejszej Konstytucji oraz inne obowiązki w zakresie rządzenia i administrowania, które zgodnie z ustawą lub innymi przepisami zostały nałożone na Radę Państwa lub ministra bądź nie zostały przypisane do kompetencji Prezydenta Republiki lub innego organu władzy.

Rada Państwa wykonuje decyzje Prezydenta.

§ 66

Obowiązki premiera

Premier kieruje działalnością Rady Państwa oraz nadzoruje przygotowanie i rozpatrywanie spraw należących do kompetencji Rady Państwa. Premier przewodniczy posiedzeniom plenarnym Rady Państwa.

Jeżeli premier nie może wykonywać swoich obowiązków, jego obowiązki przejmuje minister mianowany wicepremierem lub, jeżeli on również nie może wykonywać obowiązków, minister najstarszy stażem.

§ 67

Podjęmowanie decyzji przez Radę Państwa

W sprawach należących do kompetencji Rady Państwa decyzje podejmowane są na posiedzeniach plenarnych Rady Państwa lub w ministerstwie, w którego gestii pozostaje sprawa. Na posiedzeniach plenarnych podejmowane są decyzje w sprawach perspektywicznych i zasadniczej wagi oraz w innych sprawach, których znaczenie tego wymaga. Tryb podejmowania decyzji w Radzie Państwa określa ustawa.

Sprawy rozpatrywane przez Radę Państwa przygotowywane są we właściwym ministerstwie. Rada Państwa może dla przygotowania spraw, tworzyć komitety, w skład których wchodzi ministrowie.

Dla stwierdzenia kworum posiedzenia plenarnego Rady Państwa wymagana jest obecność co najmniej pięciu członków.

§ 68

Ministerstwa

Radzie Państwa podlega wymagana liczba ministerstw. Każde ministerstwo we właściwym dla niego zakresie odpowiada za przygotowanie spraw do rozpatrzenia przez Radę Państwa i za właściwe funkcjonowanie administracji.

Na czele ministerstwa stoi minister.

Maksymalną liczbę ministerstw i zasady ich tworzenia określa ustawa. Przepisy dotyczące zakresu działania ministerstw i podział kompetencji między nimi, jak również inne formy organizacji Rady Państwa określone są przez ustawy lub rozporządzenia Rady Państwa.

§ 69

Kanclerz Sprawiedliwości w Radzie Państwa

Przy Radzie Państwa działa Kanclerz Sprawiedliwości oraz Wicekanclerz Sprawiedliwości, którzy są powoływani przez Prezydenta Republiki i wyróżniają się wiedzą prawniczą. Prezydent Republiki powołuje ponadto na okres nieprzekraczający pięciu lat zastępcę Wicekanclerza Sprawiedliwości, który przejmuje obowiązki Wicekanclerza, jeżeli ten nie może ich wykonywać.

Przepisy dotyczące Kanclerza Sprawiedliwości stosuje się w odpowiednim zakresie do Wicekanclerza i jego zastępcy.

Rozdział 6

Ustawodawstwo

§ 70

Inicjatywa ustawodawcza

Projekt zmiany lub uchwalenia ustawy inicjowany jest w parlamencie w formie propozycji rządowej lub wniosku ustawodawczego złożonego przez deputowanego. Wnioski ustawodawcze mogą być składane, jeżeli Eduskunta obraduje na sesji.

§ 71

Uzupełnianie i wycofywanie projektów

Propozycja rządowa może być uzupełniona poprawką lub może zostać wycofana. Poprawka nie może być złożona, jeżeli komisja stała, która rozpatruje sprawę, przedstawiła już swoje sprawozdanie.

§ 72

Rozpatrywanie projektu ustawy w parlamencie

Projekt ustawy rozpatrywany jest w dwóch czytaniach na plenarnym posiedzeniu Eduskunty, po tym jak komisja stała rozpatrująca sprawę przedstawi swoje sprawozdanie.

W pierwszym czytaniu przedstawia się projekt ustawy i rozpatruje sprawozdanie komisji stałej, po czym Eduskunta podejmuje decyzję o treści projektu. W drugim czytaniu, które odbywa się najwcześniej w trzecim dniu po zamknięciu pierwszego czytania, Eduskunta decyduje o uchwaleniu lub odrzuceniu projektu ustawy.

Projekt ustawy w trakcie pierwszego czytania może być przesłany do Wielkiej Komisji. Szczegółowe przepisy dotyczące rozpatrywania projektu ustawy zawarte są w regulaminie obrad Eduskunty.

§ 73

Tryb zmiany Konstytucji

Projekty dotyczące uchwalenia, uzupełnienia lub uchylenia Konstytucji albo uchwalenia ograniczonego odstępstwa od postanowień Konstytucji zostają w drugim czytaniu pozostawione w zawieszeniu na mocy uchwały podjętej większością oddanych głosów, aż do pierwszej sesji Eduskunty po kolejnych wyborach do Eduskunty. Wówczas projekt, po tym jak właściwa komisja stała przedstawi swoje sprawozdanie, podlega uchwaleniu bez znaczących zmian, na posiedzeniu plenarnym w jednym czytaniu większością przynajmniej dwóch trzecich oddanych głosów.

Projekt może jednak, na mocy uchwały podjętej większością co najmniej pięciu szóstych oddanych głosów, zostać uznany za pilny. W takim przypadku projekt nie może zostać nierozstrzygnięty i może zostać uchwalony na mocy decyzji podjętej większością co najmniej dwóch trzecich oddanych głosów.

§ 74

Kontrola konstytucyjności

Komisja Konstytucyjna Eduskunty publikuje stanowiska dotyczące konstytucyjności projektów ustaw i innych spraw przekazanych do Komisji, jak również stosunku tych przedłożeń do międzynarodowych aktów dotyczących praw człowieka.

§ 75

Szczególne ustawodawstwo dla Wysp Alandzkich

Tryb ustawodawczy dla uchwalenia ustawy o autonomii Wysp Alandzkich i ustawy o prawie nabywania nieruchomości na Wyspach Alandzkich określony jest szczegółowo w tych ustawach.

Upoważnienia Zgromadzenia Ustawodawczego Wysp Alandzkich do wykonywania inicjatywy ustawodawczej oraz procedura uchwalania ustaw przyjętych przez to Zgromadzenie określa ustawa o autonomii Wysp Alandzkich.

§ 76

Ustawa o Kościele

Przepisy dotyczące organizacji i administracji Kościoła Ewangelicko-Luterańskiego zawarte są w ustawie o Kościele.

Tryb ustawodawczy dla uchwalenia ustawy o Kościele i prawo inicjatywy w tym zakresie określone są szczegółowo w ustawie o Kościele.

§ 77

Zatwierdzanie ustaw

Ustawa uchwalona przez Eduskuntę przekazywana jest Prezydentowi Republiki do zatwierdzenia. Prezydent podejmuje decyzję o zatwierdzeniu ustawy w ciągu trzech miesięcy od jej przedstawienia do zatwierdzenia. Prezydent może zażądać opinii o ustawie od Sądu Najwyższego lub Najwyższego Sądu Administracyjnego.

Jeżeli Prezydent odmówi zatwierdzenia ustawy, odsyła ją Eduskuncie do ponownego rozpatrzenia. Jeżeli Eduskunta ponownie uchwali ustawę bez istot-

nych zmian, ustawa nie wymaga zatwierdzenia. Jeżeli Eduskunta nie uchwali jej ponownie, uznaje się ją za niebyłą.

§ 78

Rozpatrywanie niezatwierdzonej ustawy

Jeżeli Prezydent Republiki nie zatwierdzi ustawy w przepisany czas, zostaje ona niezwłocznie skierowana do ponownego rozpatrzenia w parlamencie. Ustawa powinna, po przedstawieniu sprawozdania przez właściwą komisję stałą, zostać uchwalona bez zmian wpływających na jej treść lub odrzucona. Eduskunta uchwala ponownie ustawę na posiedzeniu plenarnym w jednym czytaniu większością głosów oddanych.

§ 79

Opublikowanie i wejście w życie

Ustawa wskazuje, czy została uchwalona w trybie przewidzianym dla ustaw konstytucyjnych.

Zarówno ustawa zatwierdzona, jak i ustawa, która nie wymaga zatwierdzenia, podpisywane są przez Prezydenta Republiki i kontrasygnowane przez właściwego ministra. Następnie Rada Państwa niezwłocznie publikuje ustawę w *Finlands Författningsamling*.

Ustawa określa datę swego wejścia w życie. W szczególnym przypadku ustawa może stanowić, iż data jej wejścia w życie określona zostanie w rozporządzeniu. Jeżeli ustawa nie zostanie opublikowana do daty określającej jej wejście w życie, wchodzi w życie z dniem opublikowania.

Ustawy są uchwalane i publikowane w językach fińskim i szwedzkim.

§ 80

Wydawanie dekretów

i delegowanie uprawnień ustawodawczych

Prezydent Republiki, Rada Państwa i minister mogą wydawać dekrety na podstawie upoważnienia zawartego w niniejszej Konstytucji lub innej ustawie. Jednakże tylko w ustawie określa się zasady dotyczące praw i obowiązków jednostek, jak również inne sprawy należące zgodnie z niniejszą Konstytucją do materii ustawowej. Jeżeli brak jest szczegółowego przepisu określającego, kto wydaje dekret, jest on wydawany przez Radę Państwa.

Ustawa może upoważnić inne organy do stanowiącia prawa w określonych sprawach, jeżeli zachodzi szczególna przyczyna, istotna dla przedmiotu regulacji i jeżeli znaczenie tej sprawy nie wymaga uregulo-

wania przez ustawę lub rozporządzenie. Zakres takiego upoważnienia powinien być dokładnie określony.

Ogólne przepisy dotyczące publikowania i wejścia w życie dekretów i innych przepisów prawnych określa ustawa.

Rozdział 7 Finanse publiczne

§ 81

Podatki i opłaty na rzecz państwa

Podatek państwowy określany jest przez ustawę, która powinna zawierać przepisy dotyczące podstawy opodatkowania i wysokości podatku, jak również środki ochrony prawnej jednostek podlegających opodatkowaniu.

Opłaty, jak również zasady dotyczące określania wysokości opłat za czynności urzędowe, dokumenty i inne działania organów państwowych określa ustawa.

§ 82

Dług publiczny i gwarancje państwa

Zaciągnięcie długu przez państwo wymaga zgody Eduskunty, który określa wysokość nowego długu lub maksymalną wielkość długu publicznego.

Poręczenie i gwarancja państwa są udzielane za zgodą Eduskunty.

§ 83

Budżet państwa

Eduskunta uchwala na każdy rok finansowy budżet państwa, który publikowany jest w *Finlands Författningsamling*.

Rządowy projekt ustawy budżetowej i inne związane z nią propozycje przekazywane są Eduskuncie odpowiednio wcześniej przed rozpoczęciem roku budżetowego. Do uzupełnienia lub wycofania projektu ustawy budżetowej stosuje się przepisy zawarte w § 71.

Każdy deputowany, na podstawie projektu ustawy budżetowej, może w drodze wniosku budżetowego zgłosić propozycję wydatku lub innej decyzji odnoszącej się do budżetu państwa.

Budżet państwa uchwalany jest na posiedzeniu plenarnym w jednym czytaniu, po przedstawieniu sprawozdania przez stałą Komisję Finansów. Szczegółowe przepisy dotyczące rozpatrzenia projektu budżetu w parlamencie określone są w regulaminie obrad Eduskunty.

Jeżeli ogłoszenie budżetu państwa nie dokona się przed rozpoczęciem nowego roku budżetowego, rządowy projekt ustawy budżetowej stosuje się jako prowizorium budżetowe, w sposób określony przez Eduskuntę.

§ 84

Treść budżetu

Budżet państwa powinien zawierać przewidywane roczne dochody i kredyty na coroczne wydatki państwa, jak również cele wydatków i inne uzasadnienia budżetu. Ustawa może określać, że dla niektórych dochodów i wydatków bezpośrednio ze sobą powiązanych, planowane dochody lub wydatki odpowiadające różnicy między nimi zostaną włączone do budżetu.

Wydatki budżetu znajdują pokrycie w dochodach. Ewentualna nadwyżka lub deficyt w bilansie wewnętrznym państwa mogą być uwzględnione w granicach przewidzianych przez ustawę.

Planowane dochody i wydatki odnoszące się do powiązanych dochodów i wydatków mogą zostać, w trybie określonym ustawą, włączone do budżetu na dłużej niż jeden rok budżetowy.

Przepisy dotyczące ogólnych podstaw funkcjonowania i finansów przedsiębiorstw państwowych określa ustawa. Dochody i wydatki odnoszące się do przedsiębiorstw państwowych uwzględniane są w budżecie państwa jedynie w stopniu określonym przez ustawę. Przy rozpatrywaniu budżetu państwa, Eduskunta zatwierdza najważniejsze cele działalności i inne przedsiębiorstw państwowych.

§ 85

Wydatki w budżecie państwa

Zawarte w budżecie państwa wydatki dzielą się na wydatki stałe, planowane i rezerwowe. Planowane wydatki mogą zostać przekroczone, a wydatki rezerwowe mogą być przeniesione na kolejny rok budżetowy, zgodnie z trybem określonym w ustawie. Wydatki stałe i wydatki rezerwowe nie mogą zostać przekroczone, a wydatki stałe nie mogą zostać przeniesione, chyba że zezwala na to ustawa.

Wydatek nie może zostać przeniesiony z jednej pozycji budżetu do innej, z wyjątkiem przeniesień dopuszczonych w budżecie. Ustawa może zezwolić na przeniesienie wydatku z jednej pozycji do innej w przypadku wydatków o podobnym przeznaczeniu.

W budżecie państwa może zostać przyznane, ograniczone wysokością i przeznaczeniem, upoważnienie do zaciągania zobowiązań wydatkowych w trakcie

roku budżetowego, na pokrycie których wydatki będą włączone do budżetu na następny rok budżetowy.

§ 86

Budżet uzupełniający

Rada Państwa może wnieść do Eduskunty projekt budżetu uzupełniającego, jeżeli zachodzi uzasadniona przyczyna zmiany budżetu państwa.

Deputowany może zgłosić wniosek budżetowy dotyczący zmiany budżetu państwa mający bezpośredni związek z budżetem uzupełniającym.

§ 87

Fundusze pozabudżetowe

Ustawa może określić utworzenie funduszu pozabudżetowego, jeżeli jest to konieczne dla wywiązania się ze stałego obowiązku państwa. Jednakże projekt ustawy o utworzeniu funduszu pozabudżetowego bądź o znaczącym powiększeniu danego funduszu lub o rozszerzeniu jego celu musi zostać uchwalony w parlamencie większością przynajmniej dwóch trzecich oddanych głosów.

§ 88

Uzasadnione roszczenia wobec państwa

Niezależnie od ustaleń przyjętych w budżecie państwa, każdemu przysługuje roszczenie wobec państwa o to, co mu się prawnie należy.

§ 89

Zatwierdzanie umów zbiorowych urzędników państwowych i pracowników

Komisja Eduskunty właściwa w sprawie zatwierdza w imieniu Eduskunty umowy zbiorowe urzędników państwowych i pracowników w zakresie, w jakim wymagana jest zgoda Eduskunty.

§ 90

Nadzór i kontrola finansów publicznych

Eduskunta nadzoruje finanse publiczne oraz wykonywanie budżetu państwa. W tym celu Eduskunta wybiera Komisję Kontroli. Komisja Kontroli przedstawia Eduskuncie istotne informacje wynikające z prowadzonego nadzoru.

Sprawowanie kontroli finansów publicznych i wykonywania budżetu państwa należy do niezależnego Urzędu Rewidentów Państwowych. Działalność i obowiązki rewidentów państwowych określa ustawa.

Komisja Kontroli i Urząd Rewidentów Państwowych mają prawo żądać wszelkich, niezbędnych dla wykonywania ich obowiązków, informacji od władz i innych podmiotów podlegających kontroli⁷.

§ 91

Bank Finlandii

Bank Finlandii funkcjonuje w ramach gwarancji i pod nadzorem Eduskunty w sposób określony przez ustawę. Eduskunta wybiera Radę Dyrektorów, która nadzoruje działalność Banku Finlandii.

Właściwa komisja stała Eduskunty i Rada Dyrektorów mają prawo żądać informacji koniecznych do sprawowania nadzoru nad działalnością Banku Finlandii.

§ 92

Aktywa państwa

Przepisy dotyczące uprawnień i procedury wykorzystania praw akcjonariusza przez państwo w firmach z większościowym udziałem państwa określa ustawa. Również przepisy dotyczące wyrażania zgody przez Eduskuntę na nabywanie lub zbycie praw właścicielskich państwa w firmach określa ustawa.

Zbycie własności nieruchomości należących do państwa odbywa się za zgodą Eduskunty lub w sposób określony w ustawie.

Rozdział 8

Stosunki międzynarodowe

§ 93

Uprawnienia w zakresie spraw międzynarodowych

Polityka zagraniczna Finlandii prowadzona jest przez Prezydenta Republiki we współpracy z Radą Państwa. Eduskunta akceptuje przyjmowanie i wypowiadanie zobowiązań międzynarodowych Finlandii oraz decyduje o wejściu w życie zobowiązań międzynarodowych Finlandii w zakresie przewidzianym w niniejszej Konstytucji. O sprawach wojny i pokoju rozstrzyga Prezydent za zgodą Eduskunty.

Rada Państwa ponosi odpowiedzialność za przygotowanie na szczeblu krajowym decyzji, które są podejmowane w Unii Europejskiej i decyduje o towarzyszących im działaniach Finlandii, chyba że wymagają one

zgody Eduskunty. Eduskunta uczestniczy w przygotowaniu na szczeblu krajowym decyzji podejmowanych w Unii Europejskiej, zgodnie z przepisami niniejszej Konstytucji.

Informowanie innych państw i organizacji międzynarodowych o stanowisku w ważnych sprawach polityki zagranicznej należy do ministra odpowiedzialnego za stosunki międzynarodowe.

§ 94

Przyjęcie i wypowiedzenie zobowiązań międzynarodowych

Zgoda Eduskunty wymagana jest dla umów i innych zobowiązań międzynarodowych, które zawierają postanowienia stanowiące materię ustawową lub mają ważne znaczenie z innego powodu bądź zgodnie z Konstytucją wymagają zgody Eduskunty. Zgoda Eduskunty wymagana jest także dla wypowiedzenia takiego zobowiązania.

Uchwała o przyjęciu lub wypowiedzeniu międzynarodowego zobowiązania podejmowana jest zwykłą większością głosów. Jeżeli propozycja decyzji o przyjęciu zobowiązania dotyczy Konstytucji lub zmiany granic terytorium państwa, wymaga większości co najmniej dwóch trzecich oddanych głosów.

Zobowiązanie międzynarodowe nie może być sprzeczne z demokratycznymi podstawami Konstytucji.

§ 95

Wprowadzenie w życie zobowiązań międzynarodowych

Postanowienia zawarte w umowach i innych zobowiązaniach międzynarodowych należących do materii ustawowej zostają wprowadzone w życie na mocy ustawy. Pozostałe zobowiązania międzynarodowe zostają wprowadzone w życie na mocy rozporządzenia wydanego przez Prezydenta Republiki.

Rządowy projekt ustawy o wprowadzeniu w życie zobowiązań międzynarodowych rozpatrywany jest w zwykłym trybie ustawodawczym. Jeżeli projekt dotyczy Konstytucji lub zmiany granic terytorium państwa, powinien zostać uchwalony przez Eduskuntę bez pozostawienia bez rozstrzygnięcia, większością co najmniej dwóch trzecich oddanych głosów.

Ustawa o wprowadzeniu w życie zobowiązania międzynarodowego może stanowić, że przepisy dotyczące jego wejścia w życie zostaną określone na mocy dekretu. Ogólne przepisy dotyczące publikacji umów i innych zobowiązań międzynarodowych określone są w ustawie.

⁷ Ust. 1 i 3 w brzmieniu nadanym ustawą nr 596 z dnia 25 maja 2007 r., która weszła w życie z dniem 1 czerwca 2007 r.

§ 96

Uczestnictwo Eduskunty w przygotowaniu na szczeblu krajowym spraw dotyczących Unii Europejskiej

Eduskunta rozpatruje projekty aktów prawnych, umów lub innych środków, w których decyzje podejmuje Unia Europejska, a które zgodnie z Konstytucją należą do kompetencji Eduskunty.

Rada Państwa w celu uzyskania stanowiska Eduskunty w sprawie projektów, o których mowa w ust. 1, przesyła niezwłocznie Eduskuncie projekt na piśmie dla zajęcia stanowiska. Projekt rozpatrywany jest w Wielkiej Komisji i zwykle w jednej lub kilku komisjach stałych, które przedstawiają sprawozdania Wielkiej Komisji. Projekt dotyczący wspólnej polityki zagranicznej i polityki bezpieczeństwa rozpatrywany jest także przez Komisję Spraw Zagranicznych. Wielka Komisja lub Komisja Spraw Zagranicznych mogą, jeżeli to konieczne, przekazać Radzie Państwa swoje stanowisko w sprawie projektu. Rada Przewodniczących może zdecydować również o przeprowadzeniu w danej sprawie debaty plenarnej, jednak Eduskunta nie może podjąć wówczas żadnej uchwały.

Rada Państwa powinna przekazywać właściwej w sprawie stałej komisji informacje o sprawach rozpatrywanych w Unii Europejskiej. Również Wielka Komisja lub Komisja Spraw Zagranicznych powinny być informowane o stanowisku Rady Państwa w danej sprawie.

§ 97

Prawo Eduskunty do dostępu do informacji o sprawach międzynarodowych

Komisja Spraw Zagranicznych Eduskunty powinna otrzymywać, na żądanie i zawsze, kiedy jest to niezbędne, raport od Rady Państwa w sprawach dotyczących wspólnej polityki zagranicznej i polityki bezpieczeństwa. Odpowiednio, Wielka Komisja Eduskunty powinna otrzymywać raport o rozpatrzeniu innych spraw w Unii Europejskiej. Rada Przewodniczących może zdecydować, że raport zostanie poddany debacie plenarnej, jednakże wówczas Eduskunta nie podejmuje uchwały w sprawie.

Premier powinien uprzednio i bez zwłoki przekazywać Eduskuncie lub właściwej komisji informacje o sprawach rozpatrywanych na posiedzeniach Rady Europejskiej. Odnosi się to także do rozpatrywania poprawek do traktatów o utworzeniu Unii Europejskiej.

Właściwa komisja stała Eduskunty może przedstawiać Radzie Państwa swoje stanowisko na podstawie raportu lub informacji, o których mowa powyżej.

Rozdział 9

Wymiar sprawiedliwości

§ 98

Sądy

Sądami powszechnymi są Sąd Najwyższy, sądy apelacyjne i sądy pierwszej instancji.

Powszechnymi sądami administracyjnymi są Najwyższy Sąd Administracyjny i regionalne sądy administracyjne.

Sądy szczególne, sprawujące władzę sądowniczą w ściśle określonych dziedzinach, określa ustawa.

Sądy nadzwyczajne nie mogą być ustanawiane.

§ 99

Obowiązki sądów najwyższych

Najwyższą instancją w sprawach cywilnych, handlowych i karnych jest Sąd Najwyższy, zaś najwyższą instancją w sprawach administracyjnych jest Najwyższy Sąd Administracyjny.

Sądy najwyższe nadzorują wymierzanie sprawiedliwości w zakresie swoich kompetencji. Mogą przedkładać Radzie Państwa propozycje podjęcia inicjatywy ustawodawczej.

§ 100

Skład sądów najwyższych

Sąd Najwyższy i Najwyższy Sąd Administracyjny tworzą: przewodniczący i odpowiednia liczba sędziów.

Każdy z sądów najwyższych rozstrzyga w składzie pięciu sędziów, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 101

Trybunał Stanu⁸

Trybunał Stanu rozpatruje oskarżenie przeciwko członkowi Rady Państwa, Kanclerzowi Sprawiedliwości, Ombudsmanowi, sędziemu Sądu Najwyższe-

⁸ Riksrätten – dosłownie: Sąd Królestwa – organ pochodzący z czasów związku państwowego Finlandii ze Szwecją, zbliżony zakresem uprawnień do typowych trybunałów stanu. Podobne instytucje występują także w innych państwach skandynawskich.

go lub Najwyższego Sądu Administracyjnego o czynny niezgodne z prawem popełnione podczas sprawowania urzędu. Trybunał Stanu rozpatruje także oskarżenie, o którym mowa w § 113.

W skład Trybunału Stanu wchodzi: Prezes Sądu Najwyższego, jako Przewodniczący, a także Prezes Najwyższego Sądu Administracyjnego, trzech najstarsi stażem przewodniczący sądów apelacyjnych i pięciu deputowanych wybranych przez Eduskuntę na okres czterech lat.

Szczegóły dotyczące składu Trybunału Stanu, składów orzekających i postępowanie przed Trybunałem Stanu określa ustawa.

§ 102

Mianowanie sędziów

Stałych sędziów mianuje Prezydent Republiki zgodnie z przepisami i w trybie określonym w ustawie.

Przepisy dotyczące mianowania pozostałych sędziów określa ustawa.

§ 103

Prawo sędziów do sprawowania urzędu

Sędzia nie może zostać pozbawiony urzędu inaczej niż prawomocnym wyrokiem sądu. Ponadto, sędzia nie może zostać bez jego zgody przeniesiony do innego sądu, z wyjątkiem sytuacji kiedy przeniesienie jest wynikiem reorganizacji wymiaru sprawiedliwości.

Obowiązek złożenia rezygnacji przez sędziego, po osiągnięciu określonego wieku lub z powodu utraty zdolności do wykonywania pracy, określa ustawa.

Szczegółowe przepisy dotyczące innych warunków pracy sędziów określa ustawa.

§ 104

Prokuratorzy

Funkcje prokuratorskie wykonywane są przez najwyższego prokuratora, którym jest Prokurator Generalny, mianowany przez Prezydenta Republiki. Szczegółowe przepisy dotyczące funkcji prokuratora określa ustawa.

§ 105

Prawo łaski

Prezydent Republiki może, w indywidualnych przypadkach, po otrzymaniu opinii Sądu Najwyższego, skorzystać z prawa łaski i zwolnić w całości lub częściowo z odbywania kary, lub innej sankcji karnej orzeczonej przez sąd.

Amnestia może być ogłoszona tylko w drodze ustawy.

Rozdział 10 Kontrola praworządności

§ 106

Pierwszeństwo Konstytucji

Jeżeli zastosowanie przepisu ustawy w sprawie rozpatrywanej przez sąd byłoby wyraźnie sprzeczne z Konstytucją, sąd przyjmuje pierwszeństwo przepisu Konstytucji.

§ 107

Podporządkowanie niższych aktów prawnych

Jeżeli przepis dekretu lub innego aktu podstawowego jest sprzeczny z Konstytucją lub inną ustawą, nie może być on stosowany przez sąd lub inny organ władzy publicznej.

§ 108

Obowiązki Kanclerza Sprawiedliwości

Kanclerz Sprawiedliwości nadzoruje zgodność z prawem aktów urzędowych Rady Państwa i Prezydenta Republiki. Kanclerz Sprawiedliwości czuwa również, by sądy i inne organy władzy oraz urzędnicy i pracownicy publiczni, a także inne osoby wykonując funkcje publiczne, przestrzegały prawa i wypełniały swoje obowiązki. Sprawując swój urząd, Kanclerz Sprawiedliwości nadzoruje przestrzeganie konstytucyjnych praw i wolności, a także praw człowieka.

Kanclerz Sprawiedliwości przedstawia na życzenie Prezydenta, Rady Państwa i ministrów informacje i opinie w kwestiach prawnych.

Kanclerz Sprawiedliwości przedstawia Eduskuncie i Radzie Państwa coroczne sprawozdanie z wykonania swoich obowiązków i ocenę stanu przestrzegania prawa.

§ 109

Obowiązki Parlamentarnego Ombudsmana

Parlamentarny Ombudsman czuwa, by sądy i inne organy władzy oraz urzędnicy, pracownicy publiczni, a także inne osoby wykonując funkcje publiczne, przestrzegały prawa i wypełniały swoje obowiązki. Sprawując swój urząd, Parlamentarny Ombudsman nadzoruje przestrzeganie konstytucyjnych wolności i praw, a także praw człowieka.

Parlamentarny Ombudsman przedstawia Eduskuncie coroczne sprawozdanie ze swojej aktywności, jak również stanu wymiaru sprawiedliwości i wnioski dotyczące uchybień w ustawodawstwie.

§ 110

Prawo Kanclerza Sprawiedliwości i Parlamentarnego Ombudsmana do wnoszenia oskarżenia i podział obowiązków między nimi

Decyzja o wniesieniu oskarżenia przeciwko sędziemu, który sprawując funkcję, naruszył prawo, podejmowana jest przez Kanclerza Sprawiedliwości albo Parlamentarnego Ombudsmana. Kanclerz Sprawiedliwości i Parlamentarny Ombudsman mogą oskarżać lub zdecydować o wniesieniu oskarżenia także w innych sprawach będących w zakresie ich nadzoru nad przestrzeganiem prawa.

Przepisy dotyczące podziału obowiązków pomiędzy Kanclerzem Sprawiedliwości a Parlamentarnym Ombudsmanem mogą zostać określone ustawą, nie ograniczając jednak uprawnień nadzorczych każdego z nich.

§ 111

Prawo Kanclerza Sprawiedliwości i Parlamentarnego Ombudsmana do informacji

Kanclerz Sprawiedliwości i Parlamentarny Ombudsman mają prawo do uzyskiwania od organów władzy publicznej i innych osób wykonujących funkcje publiczne wszelkich informacji niezbędnych do sprawowania przez nich nadzoru nad przestrzeganiem prawa.

Kanclerz Sprawiedliwości jest obecny na posiedzeniach Rady Państwa i podczas przedstawiania przez Radę Państwa spraw Prezydentowi Republiki. Parlamentarny Ombudsman ma prawo być obecny w trakcie tych posiedzeń i prezentacji.

§ 112

Nadzór nad przestrzeganiem prawa w sprawach czynności urzędowych Rady Państwa i Prezydenta

Jeżeli Kanclerz Sprawiedliwości stwierdzi, iż zgodność z prawem decyzji lub czynności Rady Państwa, ministra lub Prezydenta Republiki wymaga wyjaśnień, powinien przedstawić uwagi dotyczące wspomnianej decyzji lub czynności wraz z uzasadnieniem. Jeżeli uwagi nie zostaną uwzględnione, Kanclerz Sprawiedliwości wnosi swoje uwagi do protokołu posiedzenia Rady Państwa i, jeżeli jest to konieczne, podejmuje inne działania. Parlamentarny Ombudsman ma analogiczne prawo do formułowania uwag i podejmowania działań.

Jeżeli decyzja podjęta przez Prezydenta jest niezgodna z prawem, Rada Państwa po uzyskaniu opinii Kanclerza Sprawiedliwości informuje, że decyzja nie może być wykonana, i zwraca się do Prezydenta o zmianę decyzji lub jej wycofanie.

§ 113

Odpowiedzialność karna Prezydenta Republiki

Jeżeli Kanclerz Sprawiedliwości, Parlamentarny Ombudsman lub Rada Państwa uznają, że Prezydent Republiki dopuścił się zbrodni zdrady ojczyzny, zdrady lub zbrodni wobec ludzkości, informują o tym Eduskuntę. Jeżeli Eduskunta większością $\frac{3}{4}$ oddanych głosów zdecyduje o wniesieniu oskarżenia, Prokurator Generalny przedstawia oskarżenie Trybunałowi Stanu, a prezydent na czas postępowania zostaje zawieszony w czynnościach. Poza przypadkiem, o którym mowa wyżej, Prezydent nie ponosi odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu.

§ 114

Oskarżenie ministra

Oskarżenie przeciwko członkowi Rady Państwa o sprzeczne z prawem działanie w trakcie pełnienia urzędu rozpatrywane jest przez Trybunał Stanu, zgodnie ze szczegółowymi przepisami zawartymi w ustawie.

O wniesieniu oskarżenia o niezgodne z prawem działanie ministra decyduje Eduskunta po uzyskaniu opinii Komisji Konstytucyjnej dotyczącej niezgodności z prawem działań ministra. Przed podjęciem decyzji o wniesieniu oskarżenia, Eduskunta umożliwia członkowi Rady Państwa złożenie wyjaśnień. Rozpatrzenie sprawy w komisji następuje w obecności wszystkich jej członków.

Oskarżenie przeciwko członkowi Rady Państwa przedstawiane jest przez Prokuratora Generalnego.

§ 115

Wszczęcie sprawy dotyczącej odpowiedzialności prawnej ministra

Inicjatywa w sprawie zgodności z prawem działań urzędowych ministra może być podjęta w Komisji Konstytucyjnej Eduskunty na podstawie:

- 1) doniesienia do Komisji Konstytucyjnej złożonego przez Kanclerza Sprawiedliwości albo Parlamentarnego Ombudsmana,
- 2) wniosku podpisanego przez przynajmniej dziesięciu deputowanych, jak również

- 3) ządania przeprowadzenia dochodzenia skierowanego do Komisji Konstytucyjnej przez każdą inną stałą komisję Eduskunty.

Komisja Konstytucyjna może wszcząć postępowanie w sprawie zgodności z prawem działań urzędowych ministra również z własnej inicjatywy.

§ 116

Przesłanki wniesienia oskarżenia przeciwko ministrowi

Wniesienie oskarżenia przeciwko członkowi Rady Państwa może nastąpić, jeżeli dopuścił się on poważnego naruszenia swoich obowiązków lub sprawował urząd w inny sposób oczywiście sprzeczny z prawem.

§ 117

Odpowiedzialność prawna Kancelerza Sprawiedliwości i Parlamentarnego Ombudsmana

Do wszczęcia postępowania w sprawie zgodności z prawem działania Kancelerza Sprawiedliwości i Parlamentarnego Ombudsmana, wniesienia oskarżenia przeciwko Kancelarzowi Sprawiedliwości i Parlamentarnemu Ombudsmanowi o działania sprzeczne z prawem w trakcie sprawowania urzędu, jak również do rozpatrywania oskarżenia przepisy stosuje się odpowiednio § 114 i § 115 dotyczące członków Rady Państwa.

§ 118

Odpowiedzialność za sprawowanie urzędu

Urzędnik jest odpowiedzialny za zgodność swoich działań urzędowych z prawem. Urzędnik jest odpowiedzialny również za decyzje organu kolegialnego, w których podjęciu uczestniczył jako członek tego organu.

Sprawozdawca ponosi odpowiedzialność za decyzję podjętą na podstawie jego sprawozdania, chyba że złożył sprzeciw wobec tej decyzji.

Każdy, kto ucierpiał z powodu naruszenia jego praw lub poniósł szkodę z powodu sprzecznego z prawem działania lub bezczynności urzędnika bądź innej osoby wykonującej funkcje publiczne, ma prawo, w trybie szczegółowo określonym w ustawie, domagać się oskarżenia i ukarania urzędnika lub innej osoby wykonującej funkcje publiczne oraz poniesienia odpowiedzialności przez organ publiczny, urzędnika lub wykonującego funkcje publiczne za wyrządzone szkody. Prawo wniesienia oskarżenia nie przysługuje, jeżeli zgodnie z Konstytucją, sprawa podlega rozpatrzeniu przez Trybunał Stanu.

Rozdział 11 Administracja i samorząd

§ 119

Administracja państwowa

Administrację państwową tworzą, obok administracji centralnej wykonywanej przez Radę Państwa i ministerstwa: urzędy, agencje i inne organy. Państwo może posiadać także organy regionalne i lokalne. Szczegółowe przepisy dotyczące administracji podporządkowanej Eduskuncie określa ustawa.

Ogólne podstawy funkcjonowania organów administracji państwowej w zakresie wykonywania władzy publicznej określa ustawa. Podstawy funkcjonowania regionalnych i lokalnych organów państwa określa ustawa. W innych przypadkach przepisy dotyczące jednostek administracji państwowej mogą być określane w drodze rozporządzenia.

§ 120

Status Wysp Alandzkich

Wyspy Alandzkie posiadają samorząd, na zasadach określonych w ustawie o autonomii Wysp Alandzkich.

§ 121

Gminny i inny regionalny samorząd

Finlandia podzielona jest na gminy, których administracja opiera się na samorządzie ich mieszkańców.

Przepisy dotyczące ogólnych podstaw funkcjonowania administracji gminnej i zadań gmin określa ustawa.

Gminy mają prawo do nakładania podatków gminnych. Ogólne zasady dotyczące nakładania podatków, podstaw opodatkowania, jak również praw podatników, określa ustawa.

Sprawy dotyczące samorządu w jednostkach administracyjnych większych niż gminy określa ustawa. W obrębie terenów zamieszkanym przez Lapończyków przysługuje im autonomia językowa i kulturowa, określona w ustawie.

§ 122

Podział administracyjny

Przy organizacji administracji granice pomiędzy jednostkami terytorialnymi wytyczane są w taki sposób, aby fińskojęzyczna i szwedzkojęzyczna ludność miały możliwość uzyskania świadczeń we własnym języku i na równych podstawach.

Przepisy dotyczące zasad podziału gminnego określa ustawa.

§ 123

Uniwersytety i inne instytucje edukacyjne

Uniwersytetom przysługuje autonomia, zgodnie z przepisami ustawy.

Przepisy dotyczące zasad innych form kształcenia prowadzonych przez państwo i gminy, jak również prawo do organizowania odpowiedniego kształcenia w prywatnych instytucjach edukacyjnych określa ustawa.

§ 124

Delegowanie obowiązków administracyjnych

Publiczne obowiązki administracji mogą być delegowane na innych tylko ustawą lub na mocy ustawy, jeżeli jest to konieczne dla właściwej realizacji obowiązków i jeżeli nie zagraża to konstytucyjnym prawom i wolnościom, bezpieczeństwu prawnemu lub innym wymogom dobrej administracji. Obowiązki pociągające za sobą znaczące wykonywanie władzy publicznej mogą być delegowane tylko na rzecz władz publicznych.

§ 125

Wymagane kwalifikacje

i podstawy mianowania na urzędy publiczne

Ustawa może określić, że tylko obywatele finlandzcy mogą być mianowani na określone urzędy publiczne lub stanowiska.

Wymaganymi kwalifikacjami do objęcia urzędów publicznych są umiejętności, zdolności i sprawdzone zasługi obywatelskie.

§ 126

Mianowanie na urzędy państwowe

Prezydent Republiki mianuje stałych sekretarzy ministerstw, stałego sekretarza i referentów Urzędu Prezydenta Republiki, jak również szefów finlandzkich placówek dyplomatycznych zagranicą. Prezydent mianuje i powołuje na stanowiska również innych urzędników, których mianowanie niniejsza Konstytucja lub inna ustawa odnosi do prerogatyw prezydenta.

Rada Państwa mianuje urzędników, których mianowanie, zgodnie z ustawą lub niniejszą Konstytucją, nie należy do prerogatyw prezydenta, ministra lub innej władzy publicznej.

Rozdział 12 Obrona narodowa

§ 127

Obowiązek obrony kraju

Każdy obywatel finlandzki ma obowiązek uczestniczyć lub pomagać w obronie kraju w sposób określony w ustawie.

Przepisy o prawie do zwolnienia ze względów sumienia od uczestniczenia w wojskowej obronie kraju określa ustawa.

§ 128

Głównodowodzący Sił Zbrojnych

Prezydent Republiki jest Głównodowodzącym Sił Zbrojnych. Na wniosek Rady Państwa prezydent może przekazać ten obowiązek innemu obywatelowi finlandzkiemu.

Prezydent mianuje oficerów Sił Zbrojnych.

§ 129

Mobilizacja

Prezydent Republiki na wniosek Rady Państwa decyduje o mobilizacji Sił Zbrojnych. Jeżeli Eduskunta nie obraduje na sesji, zostaje niezwłocznie zwołany.

Rozdział 13 Postanowienia końcowe

§ 130

Wejście w życie

Niniejsza Konstytucja wchodzi w życie 1 marca 2000 r.

Przepisy niezbędne dla wprowadzenia w życie Konstytucji określone zostaną w odrębnej ustawie.

§ 131

Uchylenie Aktów Konstytucyjnych

Niniejsza Konstytucja uchyla Akty Konstytucyjne z poprawkami:

- 1) Akt o Formie Rządu z 17 czerwca 1919 r.,
- 2) Akt o Parlamencie z 13 stycznia 1928 r.,
- 3) Akt o Trybunale Stanu z 25 listopada 1922 r. (273/1922),
- 4) Akt o prawie Eduskunty do badania zgodności z prawem czynności urzędowych członków Rady Państwa, Kanclerza Sprawiedliwości i Parlamentarnego Ombudsmána z 25 listopada 1922 r. (274/1922).